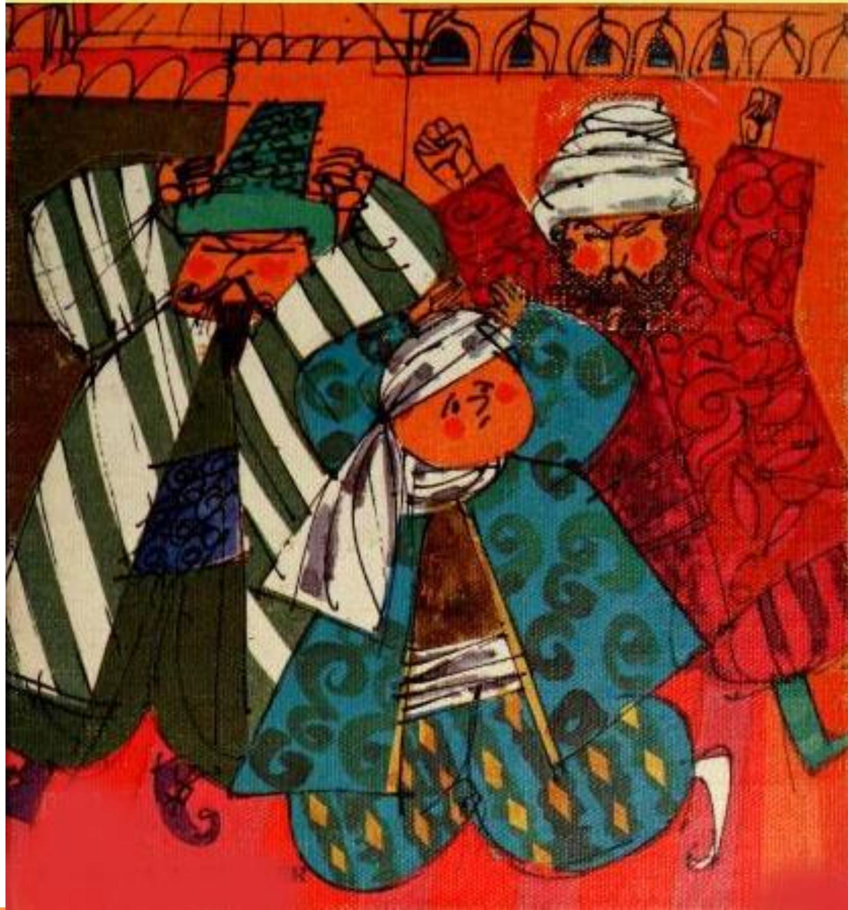
फक्त 'हिक/मीठ' म्हण!

एक तुर्की लोककथा

फक्त ‘हिक/मीठ’ म्हण!

एक तुर्की लोककथा

बारबरा वॉकर
मराठी: अश्विनी बर्वे

फार पूर्वीच्या काळी—ज्या काळात देवाने निर्माण केलेले अगणित जीव पृथ्वीवर राहत होते आणि जास्त बोलणे हे पाप मानले जात असे—एका शहरात एक माणूस राहत होता. त्याचा एक नोकर होता, जो अगदी भोळा होता. त्याचे नाव हसन होते.हसन एक चांगला नोकर होता, पण त्याच्यात एक दोष होता: त्याला जे काही सांगितले जायचे, ते तो लगेच विसरून जायचा.

"हसन!" एके दिवशी त्याच्या मालकाने त्याला हाक मारली. "हे घे एक नाणे. बाजारात जाऊन थोडे मीठ विकत आण."

हसनने पैसे घेतले आणि आपल्या सैल पायजमाच्या खिशात ठेवले. “मीठ,” त्याने मनातल्या मनात विचार केला. " मी मीठ कसं लक्षात ठेवू?" ह्या वेळी त्याने सांगितलेली गोष्ट लक्षात ठेवण्याचा निश्चय केला होता. "मला समजलं," तो स्वतःशीच म्हणाला. "बाजारात पोहोचेपर्यंत मी हा शब्द पुन्हा पुन्हा म्हणत राहीन."

यामुळे मला बाजारात काय बोलायचे आहे हे नक्की आठवेल.

आता, हसनच्या गावात मिठाला 'हिक' या नावाने ओळखले जायचे. म्हणून, धुळीच्या वाटेवरून आपले बूट ओढत, हसन "हिक, हिक, हिक!" असे ओरडत बाजाराच्या दिशेने चालू लागला.

आणि तो 'हिक, हिक, हिक' असे म्हणत होता, तेव्हा तो थांबला आणि त्याने पुलाखालच्या एका लहानशा ओढ्यात मासे पकडणाऱ्या एका शेतकऱ्याकडे पाहिले.

आपल्याला जे बोलायला सांगितले होते ते कधीही न विसरण्याचा हसनने निश्चय केला होता. पण त्याला लोकांना मासेमारी करताना बघायला खूप आवडायचे. त्यामुळे, त्या शेतकऱ्याकडे बघताना तो 'हिक, हिक, हिक' असे ओरडणे थांबवूच शकला नाही.

आता, तुर्कस्तानच्या काही भागांमध्ये 'हिक' चा अर्थ 'काही नाही' असा होतो. त्यामुळे, हसन तिथे उभा राहून 'हिक!' ओरडत असताना, त्या शेतकऱ्यालाही काहीच मिळाले नाही.

शेवटी, शेतकऱ्याला त्याचा राग आला. “तू असं बोलायला नको!” तो ओरडला.

हसनला आश्चर्य वाटले. “मग मी काय म्हणू?” त्याने विचारले.

मग शेतकरी म्हणाला, “तुम्ही असे म्हणावे, ‘असे पाच किंवा दहा असले पाहिजेत! असे पाच किंवा दहा असले पाहिजेत!’ तुम्ही असे म्हणावे.”

शेतकऱ्याने काय म्हटले होते हे लक्षात ठेवण्यास हसन उत्सुक होता. म्हणून तो पटकन म्हणू लागला, "असे पाच-दहा असलेच पाहिजेत! असे पाच-दहा असलेच पाहिजेत!" जेव्हा त्याला खात्री झाली की शब्द त्याच्या लक्षात राहिले आहेत, तेव्हा तो आपले बूट ओढत धुळीच्या वाटेने बाजाराकडे जाऊ लागला.

"असे पाच-दहा असले पाहिजेत!" तो चालता चालता म्हणाला.

हसन गोंधळला होता. “मग मी काय म्हणू?” त्याने विचारले.

तो माणूस म्हणाला, “तुम्ही असे म्हणायला हवे, ‘देव त्यांच्या आत्म्याला शांती देवो! देव त्यांच्या आत्म्याला शांती देवो!’ तुम्ही असे म्हणायला हवे.”

वाटेत त्याला एक अंत्ययात्रा दिसली. ती पाहत असतानाच तो पुटपुटत होता, "अशा पाच-दहा असतील! अशा पाच-दहा असतीलच!"

गर्दीतील एका माणसाने हसनचे शब्द ऐकून त्याला राग आला. “पोरा,” तो म्हणाला, “तू असं बोलायला नको होतंस!”

हसन त्याच्यासोबत पुन्हा म्हणाला, "त्यांच्या आत्म्यास शांती लाभो! त्यांच्या आत्म्यास शांती लाभो!" शब्द पाठ झाल्याची खात्री झाल्यावर तो बाजाराकडे निघाला.

तो चालत असताना म्हणत होता, "देव त्याच्या आत्म्याला शांती देवो! त्याच्या आत्म्याला शांती लाभो!" तेवढ्यात त्याला एक विचित्र वास आला. तो वास घेत घेत त्याला रस्त्याच्या कडेला एक मेलेला मासा पडलेला दिसला. त्या मेलेल्या माशाकडे पाहत तो म्हणाला, "देव त्याच्या आत्म्याला शांती देवो! त्याच्या आत्म्याला शांती लाभो!"

तेवढ्यात एक माणूस वाटेने आला. त्याने हसनचे शब्द ऐकले. तो जवळ आला आणि त्याने खाली पाहिले. त्याला एका मेलेल्या माशाशिवाय दुसरे काहीही दिसले नाही.

"तू वेडा झाला आहेस का, पोरा?" तो म्हणाला. "असं बोलायला नको!"

हसन आधीपेक्षाही जास्त गोंधळला होता. “मग मी काय म्हणू?” त्याने विचारले.

तो माणूस म्हणाला, “तुम्ही असं म्हणायला हवं, ‘छी! काय घाणेरडा वास आहे! छी! काय भयंकर वास आहे!’ तुम्ही असं म्हणायला हवं.”

हसनच्या नाकाने त्याला सांगितले की हे खरे आहे. काय बोलावे हे लक्षात ठेवण्यासाठी, तो ते पुन्हा पुन्हा म्हणू लागला, "शी! काय घाणेरडा वास आहे! शी! काय भयंकर वास आहे!"

त्याला जे सांगितले होते ते तो विसरू नये म्हणून, तो ते शब्द पुन्हा पुन्हा उच्चारत राहिला.

तो थोडा पुढे चालत गेला, तेव्हा स्नानगृहातून तीन स्त्रिया बाहेर आल्या. त्या तिघीही खूप स्वच्छ दिसत होत्या. त्यांनी हसनला उद्गारताना ऐकले, “छे! काय घाणेरडा वास आहे! काय भयंकर वास आहे!”

त्या बायकांनी आपली पाण्याची भांडी खाली ठेवली आणि “तू असं कसं बोलू शकतोस? असं बोलायची तुझी हिम्मत कशी झाली?” असं ओरडत हसनवर दगडफेक करू लागल्या.

बिचारा हसन खूपच घाबरला होता. “मग मी काय बोलू?” त्याने त्या स्त्रियांना विचारले.

मग एक बाई म्हणाली, “तुम्ही असं म्हणायला हवं, ‘अरे, किती छान! अरे, किती अद्‌भुत!’ तुम्ही तसं म्हणायला हवं.”

“हो,” इतर स्त्रिया म्हणाल्या. “तुम्ही असं म्हणायला हवं, ‘अहा, किती छान! अहा, किती अद्भुत!’”

हसनने वाकून त्यांना नमस्कार केला आणि म्हणाला, "अहो, किती छान! अहो, किती अद्भुत!"

त्या तिन्ही स्त्रियांनी होकारार्थी मान हलवली आणि हसल्या. आपले बूट फरफटत, हसन बाजाराच्या दिशेने चालू लागला. चालता चालता, त्याला जे बोलायचे होते ते तो बोलत गेला.

तो वारंवार म्हणत होता, "अरे व्वा! अरे व्वा!" जेव्हा त्याने रस्त्यावर दोन माणसांना भांडताना पाहिले. तो क्षणभर थांबला आणि त्यांना भांडताना पाहू लागला. जेव्हा एकाने दुसऱ्याला ठोसा मारला, तेव्हा तो म्हणाला, "अरे व्वा!" आणि जेव्हा दुसऱ्याने पहिल्याला ठोसा मारला, तेव्हा तो म्हणाला, "अरे व्वा!"

हे ऐकून ते दोघे इतके संतापले की त्यांनी मारामारी थांबवली आणि प्रत्येकाने हसनला जोरात ठोसा मारला. "तू असं बोलायला नको होतंस!" असं म्हणत पहिल्याने त्याला पुन्हा ठोसा मारला.

हसन घाबरला आणि त्याने विचारले, “मग मी काय म्हणू?”

दुसरा माणूस म्हणाला, "तुम्ही म्हणायला हवं, 'असं करू नका, साहेब! कृपया, भांडू नका!”

“हो, तुम्ही तेच म्हणायला पाहिजे,” पहिला माणूस म्हणाला.

आता रस्त्याने चालत असताना, हसन तेच शब्द पुन्हा पुन्हा म्हणू लागला, "असं करू नका, साहेब! कृपया, भांडू नका!" ते शब्द त्याला तोंडपाठ झाले आहेत याची खात्री होईपर्यंत तो ते पुन्हा पुन्हा म्हणत राहिला.

बाजाराजवळच्या एका रस्त्यावर त्याने दोन कुत्र्यांना भांडताना पाहिले. तो मोठ्या गंमतीने त्यांना पाहत होता आणि म्हणत होता, “अहो, असं करू नका! कृपया, भांडू नका!”

त्याच्याजवळ उभा असलेला एक माणूस म्हणाला, "तू वेडा आहेस का? असं बोलायला नको!"

आश्चर्याने हसनचे डोळे मोठे झाले. "मग मी काय म्हणू?"

“ए,” तो म्हणाला, “तू म्हणायला हवं, ‘इथून चालता हो, कुत्र्या! इथून चालता हो, कुत्र्या!’ तू तसं म्हणायला हवं.”

हसन निघू लागला. "चालता हो इथून, कुत्र्या! चालता हो इथून, कुत्र्या!" असे तो बाजारात शिरताना म्हणाला.

बाजारातील पहिल्या दुकानात एक चांभार बूट बनवत होता. त्याने चामड्याचा एक तुकडा तोंडात धरला होता आणि तो योग्य मापाचा होईपर्यंत ताणत होता. जेव्हा त्याने हसनला, "दूर हो, कुत्र्या! दूर हो, कुत्र्या!" असे ओरडताना ऐकले, तेव्हा त्याने तोंडातून ते चामडे थुंकले आणि रागाने ओरडला,

तू कुत्रा आहेस! असं बोलायला नको!

तोपर्यंत हसन पूर्णपणे गोंधळला होता. “कृपया माझ्यावर रागावू नका,” तो म्हणाला. “मी काय म्हणू ते सांगा?”

आणि चांभार म्हणाला, "पोरा, तू काही बोलू नकोस! फक्त ‘हिक/मीठ ' म्हण!"

"अरे, धन्यवाद!" हसन आनंदाने ओरडला. "हेच तर मला लक्षात ठेवायचं होतं!"

आणि थोडे पुढे येऊन त्याने मीठ विकत घेतले.

समाप्त